

โทษประหารชีวิตตามแนวคิดของคานท์ เบนแธม และสำนักกฎหมายธรรมชาติ
Capital punishment as viewed through the lens of Kant, Bentham, and
Natural Law School

กันต์ฤทัย ฤทธิเกษร
(Kunruthai Rittikasorn)

นิชาภา ศรีแสนปาง
(Nichapa Srisaenpang)

เบญญารักษ์ บุญนิตี
(Benyarak Boonnitee)

ปภัสสร่า ห่วง
(Papatsara Wong)

ปิยะวรรณ ศรี้อยสมุทร
(Piyawat Sroysamut)

นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

LL. B Candidates

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330

Corresponding author E-mail; 6240021634@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

วิวาทะที่ว่า ‘โทษประหารชีวิตควรมีการบังคับใช้ต่อไปหรือไม่’ ยังคงเป็นคำถามที่บุคคลในสังคมไทยรวมถึงสังคมโลกต่างได้เถียงกัน บทความทางวิชาการนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาในสองประเด็น ประเด็นที่หนึ่งโทษประหารชีวิตควรมีการบังคับใช้ต่อไปหรือไม่โดยจะวิเคราะห์กับแนวคิดของอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) โดยพิจารณาจากทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงกรณียธรรม (Deontological Ethics หรือ Deontology) และวิเคราะห์กับแนวคิดของเจอรามี เบนแธม (Jeremy Bentham) โดยพิจารณาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

ในประเด็นที่สองหากควรมีการบังคับใช้ต่อไปต้องอยู่ภายใต้แนวทางการควบคุมอย่างไร โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองแนวทาง ได้แก่ แนวทางที่หนึ่ง หลักความได้สัดส่วนตามแนวคิดของคานท์และเบนแธม และแนวทางที่สอง หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ

คำสำคัญ: โทษประหารชีวิต, อิมมานูเอล คานท์, เจอรามี เบนแธม, ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงกรณียธรรม, ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม, สำนักกฎหมายธรรมชาติ

Abstract

The discourse on whether the capital punishment should continue to be enforced remains a controversial topic among individuals in Thai society, as well as in global society. This academic article aims to study two issues related to this topic. The first issue is whether the capital punishment should continue to be enforced based on the philosophical concept of Deontological Ethics or Deontology, which analyzes the ideas of Immanuel Kant. The second issue is whether there should be continued enforcement of the capital punishment based on the Utilitarianism Theory, which analyzes the ideas of Jeremy Bentham.

Regarding the second issue, the article also discusses the ways in which continued enforcement should be controlled, which are divided into two approaches: the first approach is based on the principles of Kant and Bentham's ideas of Proportionality, and the second approach is based on the Presumption of Innocence according to the Natural Law Theory.

Keywords: Capital punishment, Immanuel Kant, Jeremy Bentham, Deontological Ethics, Deontology, Utilitarianism, Natural Law School

1. บทนำ

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยนั้นเดิมมีหลายวิธีเช่น ใช้มีดล้วงอวัยวะภายในร่างกาย การตัดคอ การทุบด้วยท่อนจันทน์ และ การยิงเป้า ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความโหดร้ายทารุณเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามปัจจุบันในประเทศไทยได้ยกเลิกการประหารชีวิตด้วยวิธีการอื่น ๆ เหลือเพียงแต่วิธีการฉีดยาหรือสารพิษ¹ แม้ว่าวิธีการจะมีความทารุณโหดร้ายน้อยลง ก็ยังคงเกิดข้อถกเถียงขึ้นในสังคมว่าโทษประหารชีวิตควรมีอยู่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิเคราะห์โทษประหารชีวิตกับแนวคิดเชิงนิติปรัชญาจากการศึกษาแนวคิดของสำนักกฎหมายทั้ง 2 สำนัก คือ สำนักกฎหมายธรรมชาติ และ สำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง เห็นว่าแนวคิดคานท์ หลักจริยศาสตร์เชิงกรณียธรรม (Deontological Ethics หรือ Deontology) จากสำนักกฎหมายธรรมชาติ และเบนแธมทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) จากสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองสามารถนำมาวิเคราะห์ในประเด็นโทษประหารชีวิต โดยในทฤษฎีของคานท์ การลงโทษควรเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะเขาสมควรที่จะได้รับการลงโทษ และการลงโทษจะต้องไม่ใช่เพื่อเป็นการสนับสนุนสิ่งอื่นไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ของสังคมหรือเป็นผลดีแก่สังคมตามหลักจริยศาสตร์เชิงกรณียธรรม และ ในทฤษฎีของเบนแธมกฎหมายตราขึ้นเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชนและต้องมีความเหมาะสมได้สัดส่วนตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการกระทำที่ดีที่สุดคือการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด อันนำมาซึ่งการกำหนดบทลงโทษตามกฎหมายอาญารวมถึงโทษประหารชีวิต

แม้ว่าลักษณะสำคัญของทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงกรณียธรรมของคานท์ที่ตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดจากการกระทำ ต่างกับการให้ความสำคัญไปที่การลงโทษเพื่อประโยชน์สุขแก่คนส่วนมากอย่างทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมแต่ทั้งสองทฤษฎีต่างสนับสนุนการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในลักษณะของแต่ละทฤษฎีซึ่งจะวิเคราะห์ถัดไป ผู้เขียนได้ศึกษาถึงแนวคิดของคานท์ และเบนแธมเพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าควรมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตหรือไม่พร้อมกับเสนอว่าหากมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตต่อไปหรือไม่ควรอยู่ภายใต้แนวทางการควบคุมอย่างไร ได้แก่ แนวทางที่หนึ่ง หลักความได้สัดส่วนจากการวิเคราะห์ตามแนวคิดของคานท์และเบนแธม และแนวทางที่สอง หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ

ในบทความนี้ผู้เขียนได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อที่ 2 แนวคิดของอิมมานูเอล คานท์ หัวข้อที่ 3 แนวคิดของเจอรามี เบนแธม หัวข้อที่ 4 แนวคิดของคานท์และเบนแธมที่นำมาสนับสนุนการบังคับใช้โทษประหารชีวิต หัวข้อที่ 5 แนวทางการควบคุมโทษประหารชีวิต และหัวข้อที่ 6 บทสรุป โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังจะได้บรรยายต่อไปเป็นลำดับดังนี้

2. แนวคิดของอิมมานูเอล คานท์

อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant ค.ศ. 1724-1804) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมันผู้คิดค้นแนวคิดจริยศาสตร์เชิงกรณียธรรม หรือ Deontology คานท์เห็นด้วยกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) โดยทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้ เป็นทฤษฎีที่เก่าแก่ที่สุดที่มีผลสืบเนื่องจากแนวความคิดที่ว่า มนุษย์มีเจตจำนงเสรี (Free Will) ที่มีเหตุผล (Rational) และมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้ภายใต้ความเชื่อและการตัดสินใจของตนเอง และเมื่อมนุษย์กระทำการใดแล้ว ย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ดังนั้นหากมนุษย์กระทำไม่ดีหรือฝ่าฝืนต่อ

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 วรรคหนึ่ง ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

กฎเกณฑ์ของสังคม มนุษย์ย่อมสมควรได้รับการตำหนิและได้รับการลงโทษในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน (An eye for an eye, a tooth for a tooth) กล่าวคือ เมื่อไปปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นกันตอบแทน²

2.1 ลักษณะที่สำคัญ ความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

เรื่องที่จะกล่าวถึงมีทั้งหมดมีสามประการ ประการแรก การลงโทษเพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมหรือความเป็นธรรม การกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักความยุติธรรมอย่างชัดเจน ดังนั้น เมื่อผู้ฝ่าฝืนกระทำความผิดจึงต้องถูกลงโทษ เพื่อธำรงความยุติธรรมไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของคานท์ ที่เห็นว่า “เหตุที่จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ ความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน ถ้าหากว่าความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่เลย³ เราจะต้องลงโทษผู้กระทำความผิด เพราะการลงโทษเป็นสิ่งที่เขาสมควรจะได้รับ ถ้าเราละเว้นไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับเราร่วมมือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของความยุติธรรมด้วย”⁴

ประการที่สอง การลงโทษเพื่อทดแทนความผิด เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น เราก็จะลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยเหตุเพราะเขาสมควรที่จะได้รับการลงโทษเนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะอาชญากรรมและการลงโทษเป็นของคู่กัน⁵ สอดคล้องกับแนวคิดของคานท์ที่ได้ให้เหตุผลว่า การลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำความผิดกฎหมายเพื่อความยุติธรรมอยู่แล้ว ผู้ซึ่งตั้งใจทำการอันไม่เป็นธรรมจะต้องถูกลงอาญาโดยขึ้นอยู่กับสภาพและความหนักเบากับความผิดของเขา ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับสังคมยอมรับการกระทำของเขา ซึ่งมีผลเหมือนสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำความผิด

ประการที่สาม การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด คือจำนวนโทษที่ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับจะต้องเท่ากันกับความเสียหายที่เขาได้กระทำความผิดจากการกระทำความผิดนั้น ประกอบกับความร้ายแรงของความเสียหายในทางการกระทำ และผลต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำความผิดนั้น⁶

สำหรับการลงโทษประหารชีวิต คานท์เห็นด้วยอย่างยิ่งสำหรับคดียาตรากรรม โดยเห็นว่า โทษประหารชีวิตมีความสมเหตุสมผลเฉพาะในคดีอาญา อย่างไรก็ตามคานท์ยังเห็นว่าผู้กระทำความผิดอาญาสมควรได้โทษหนักเบาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงโทษต้องมีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด คานท์จึงไม่เห็นด้วยที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับคดียาตรากรรม⁷

² ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา, (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2564), หน้า 14.

³ Herbert Morris, “The Right of Punishing and Pardoning” in Freedom and Responsibility, (California: Stanford University Press, 1961), p. 503.

⁴ Gertrude Ezorsky, “Justice and Punishment” in Philosophical Perspective on Punishment, (Albany: State University of New York Press, 1972), pp. 104-105.

⁵ สหอน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 36-37.

⁶ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา, หน้า 16.

⁷ Immanuel Kant, The Metaphysical Elements of Justice, (Newyork: Macmillan, 1985), P. 99-107.

2.2 ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงกรณีธรรมของคานท์

คานท์ยังมีแนวคิดว่าการลงโทษจะต้องไม่ใช่เพื่อเป็นวิธีการสำหรับสนับสนุนสิ่งอื่นไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ของสังคมหรือเป็นผลดีแก่สังคม แต่การลงโทษจะต้องใช้แก่ผู้ซึ่งได้กระทำความผิดเท่านั้น ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ซึ่งได้กระทำความผิดจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริงเสียก่อน จึงจะลงโทษเขาได้ เช่นนี้จะเห็นได้ว่าการกระทำผิดเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการลงโทษ ต้องมีการกระทำความผิดเสียก่อนจึงจะลงโทษได้ และผู้กระทำความผิดทุกคนจะต้องถูกลงโทษ แม้ว่าการลงโทษนั้นจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ แก่สังคมเลยก็ตาม หรือลงโทษไปแล้วจะเกิดผลเสียขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎแห่งความยุติธรรม

คานท์ได้กล่าวในหนังสือ *Philosophy of Law* ว่า “จะใช้การลงโทษเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ถูกลงโทษเอง หรือแก่สังคมเป็นส่วนรวมก็ตาม การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดอาญาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเป็นการไม่สมควรที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งเพียงเพื่อจะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น ทุกคนมีสิทธิในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ในอันจะไม่ถูกปฏิบัติเช่นนั้น”⁸

สืบเนื่องจากแนวคิดนี้เองคานท์จึงเห็นว่าการโกหกผิดเสมออยู่แล้ว ถึงแม้ว่าผลของการโกหกนั้นจะเป็นอย่างไรก็ตาม หรือการฆ่าตัวตายเช่นกัน ซึ่งทั้งสองการกระทำนี้เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งเพียงเพื่อจะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่นหรือตนเอง โดยผลนั้นอาจจะช่วยชีวิตคนคนหนึ่งไว้ หรือดับความทุกข์ของตนเอง แน่แน่นอนว่าหากเราประหารคนบริสุทธิ์นั้น ไม่ว่าจะทำให้ป้องปรามการกระทำผิดหรือความรู้สึกของญาติ จะเท่ากับเป็นการปฏิบัติต่อผู้ที่ถูกประหารชีวิตนั้นในลักษณะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น ซึ่งคานท์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการป้องปรามการก่ออาชญากรรมหรือความยุติธรรมเพื่อความรู้สึกของครอบครัวเหยื่อ แต่ให้ความสำคัญแก่ว่าคนคนนั้นได้ลงมือทำการฆาตกรรมจริง ๆ หรือไม่ ถ้าเป็นผู้ที่ลงมือทำการฆาตกรรมแล้วนั้น ผู้นั้นต้องถูกลงโทษด้วยกฎ *Lex Talionis*⁹ ดังนี้ การเห็นด้วยกับโทษประหารชีวิตของคานท์จึงไม่ขัดแย้งกับอีกแนวคิดหนึ่งที่ว่าไม่ควรที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งเพียงเพื่อจะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่นของคานท์นี้หากเป็นกรณีประหารผู้บริสุทธิ์เท่านั้น¹⁰

อาจกล่าวได้ว่าคานท์เป็นนักคิดจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมีลักษณะสำคัญทางกฎหมายธรรมชาติที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถรู้จักผิดชอบชั่วดีและมีสิทธิบางอย่างในฐานะมนุษย์¹¹ ซึ่งแนวคิดของคานท์ที่ตัดสินความถูกต้องของการกระทำไม่ขึ้นอยู่กับผลของการกระทำและขึ้นอยู่กับลักษณะบางอย่างของการกระทำเป็นจริยศาสตร์เชิงกรณีธรรม อย่างไรก็ตามก็อีกหนึ่งจริยศาสตร์ที่สนับสนุนโทษประหารชีวิตแต่เป็นแนวคิดจากสำนักกฎหมายบ้านเมืองคือแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม ซึ่งเบนแรมเป็นนักปรัชญาคนสำคัญคนหนึ่งที่ได้มีแนวคิดต่อเรื่องโทษประหาร โดยจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

⁸ Immanuel Kant, “Division Of The Science Of Right” in *Philosophy of Law* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1887), P. 54.

⁹ “Lex Talionis” มีหลักการอยู่ว่า ผู้กระทำความผิดทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเช่นใด ผู้กระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษให้ได้รับความเสียหายเช่นนั้น หรือ “ตาต่อตาฟันต่อฟัน” ซึ่งเป็นลักษณะที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบี (Hammurabi’s code)

¹⁰ Sherry F. Colb, *Narrow Debate About The Death Penalty*, Verdict Comments. Available at:

<https://verdict.justia.com/2020/07/27/narrow-debate-about-the-death-penalty> (Accessed: December 21, 2022).

¹¹ Reiss, H., *Kant: Political Writings* (Cambridge: Cambridge University Press ed., 1970), P. 43

3. แนวคิดของเจอรามี เบนแธม

เจอรามี เบนแธม มีชีวิตอยู่ระหว่างปีค.ศ. 1748 – 1832 เบนแธมเป็นทั้งนักปรัชญา นักกฎหมาย และนักปฏิรูปสังคม เบนแธมเป็นที่รู้จักในฐานะหนึ่งในบุคคลสำคัญผู้ก่อตั้งแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม โดยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเบนแธมนี้มี สี่ประเด็นที่จะกล่าวถึงคือ 1) ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมของเบนแธม 2) กฎหมายในมุมมองตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมของเบนแธม 3) การลงโทษเพื่อยับยั้งชั่งชั่งป้องกันตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และ 4) มุมมองเรื่องโทษประหารชีวิตผ่านงานเขียนของเบนแธม

3.1 ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมของเบนแธม

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมของเบนแธมนั้นมีแนวคิดมาจากการที่เบนแธมมองว่าการจะตัดสินว่าการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่ดีหรือไม่ดีนั้นไม่สามารถตัดสินโดยการอ้างอิงถึงนามธรรมที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ศีลธรรมและความยุติธรรมเป็นนามธรรมจึงใช้เป็นเกณฑ์วัดการกระทำนั้น ๆ ว่าดีหรือไม่ดีไม่ได้ ซึ่งก็เป็นการแสดงถึงแนวความคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองที่พยายามแยกกฎหมายที่เป็นกับกฎหมายที่ควรจะเป็นออกจากกัน เบนแธมจึงใช้ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมในการเป็นเกณฑ์วัดกฎหมายที่ควรจะเป็นเพราะมีความชัดเจนกว่าใช้ศีลธรรมที่เป็นนามธรรมในการวัด¹²

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมเป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการกระทำที่ดีที่สุดคือการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด (The Greatest Happiness of the Greatest Number) เบนแธมนั้นเชื่อว่าการกระทำของมนุษย์ผ่านการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความสุขหรือไม่ โดยการพิจารณาความสุขนั้นต้องพิจารณาจากความสุขที่สามารถเกิดขึ้นได้แก่คนหมู่มากทุก ๆ คน ไม่ใช่แค่ความสุขของบุคคลใดโดยเฉพาะ ดังนั้นการจะวัดความสุขต้องวัดจากปริมาณความสุขของประชาชน

3.2 กฎหมายในมุมมองตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมของเบนแธม

เบนแธมใช้หลักอรรถประโยชน์นิยมในการวัดการกระทำต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายโดยในมุมมองของเบนแธมนั้น เพื่อที่จะประกันความสุขที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนกฎหมายต้องตรารขึ้นเพื่อจัดหาปัจจัยในการดำรงอยู่ สร้างสรรค์ความมั่งคั่ง สมบูรณ์, เสมอภาค และ รักษาความมั่นคง¹³ ในมุมมองกฎหมายของเบนแธมยังมองว่า รัฐมีหน้าที่ต้องดูแลป้องกันไม่ให้เกิดความวุ่นวายในสังคมอันจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและคนหมู่มากดังนั้นกฎหมายอาญาจึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงโดยมีการลงโทษที่มีลักษณะเพื่อยับยั้งชั่งชั่งไม่ให้เกิดคนกระทำผิดอันจะนำไปสู่ประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม

3.3 การลงโทษเพื่อยับยั้งชั่งชั่งป้องกันตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม

การบัญญัติกฎหมายต้องกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมได้สัดส่วนกับอาชญากรรมเพื่อที่ความเจ็บปวดจะมีน้ำหนักมากกว่าความพอใจที่ได้รับจากการประกอบอาชญากรรมเพราะเมื่อมนุษย์มีความสุขกับการกระทำความผิดก็จะเลือกที่จะกระทำความผิดแต่ถ้ามนุษย์รู้ว่าความเจ็บปวดทรมานจากการถูกลงโทษมีมากกว่าความสุขที่ได้จากการประกอบ

¹² วรเจตน์ ภาศิริรัตน์, ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย, 2564), หน้า 374.

¹³ Jeremy Bentham, The Theory of Legislation, ed. C. K. Ogden, (London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., 1931), P. 96

อาชญากรรมมนุษย์ก็จะไม่เลือกที่จะกระทำความผิด โดยคิดยับยั้งไม่กระทำความผิดนั้นเสีย จากความคิดดังกล่าวนี้เป็นที่มาของวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม

วิธีการลงโทษนั้นต้องไม่ร้ายแรงเกินความจำเป็น เนื่องจากการลงโทษควรลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งผู้ที่จะกระทำความผิด และปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการลงโทษเพื่อให้ผู้อื่นในสังคมที่ได้เห็นการลงโทษกลัวการกระทำความผิด ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่มีลักษณะเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตมากกว่าเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนตามแนวคิดของคานท์

3.4 มุมมองเรื่องโทษประหารชีวิตผ่านงานเขียนของเบนแธม

เบนแธมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตอยู่ในสองงานเขียน ได้แก่ 'Rationale of Punishment' ในปีค.ศ. 1775 และ 'Jeremy Bentham to his fellow citizens of France' ในปีค.ศ. 1831 โดยในงานเขียนดังกล่าว เบนแธมได้มีการกล่าวถึงข้อสนับสนุนและข้อต่อต้านในโทษประหารชีวิต ซึ่งต่อมาได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงเนื้อหา และหนึ่งในผู้ที่หยิบยกแนวคิดของเบนแธมมาวิเคราะห์ด้วยก็คือ ฮิวโก อัดัม เบเดา (Hugo Adam Bedau) ศาสตราจารย์สาขาวิชาปรัชญาของมหาวิทยาลัยทัฟส์ (Tufts University) รวมถึงยังเป็นผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตที่สำคัญอีกมากมาย

3.4.1) Rationale of Punishment (ค.ศ. 1775)

ในงานเขียน 'Rationale of Punishment' (ค.ศ. 1775) เบนแธมกล่าวถึงข้อสนับสนุนโทษประหารชีวิตประกอบด้วย 4 ข้อ และข้อต่อต้านโทษประหารชีวิตประกอบด้วย อีก 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) Analogy มีข้อโต้แย้งของการเปรียบเทียบความคิดที่ว่าควรลงโทษควรเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายใต้สมมติฐานนี้การลงโทษประหารชีวิตจะสามารถพิสูจน์หรือชอบธรรมเมื่อพูดถึงการจัดการกับคดีที่ฆาตกรรมหรือที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายเท่านั้น เนื่องจากในปีค.ศ. 1775 กฎหมายของอังกฤษมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับคดีหลายประเภท เช่น คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน และคดีเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะและรัฐ เป็นต้น

2) Popularity เบนแธมได้ชี้ให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นที่นิยมในสมัยหนึ่ง แต่เบนแธมไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อโต้แย้งนี้มากนัก เนื่องจากเขาเชื่อว่าการสนับสนุนโทษประหารชีวิตล้วนขึ้นอยู่กับความไม่รู้ของประชาชนเมื่อประชาชนเข้าใจว่าโทษประหารชีวิตไม่ใช่ตัวยับยั้งหรือป้องกันการเกิดอาชญากรรม ความนิยมในโทษประหารชีวิตก็อาจลดลง

3) Exemplarity ข้อโต้แย้งนี้เป็นข้อที่เบนแธมได้ให้ความสำคัญมากที่สุด โดยเบนแธมมองว่าโทษประหารชีวิตทำหน้าที่เป็นตัวอย่างและตัวยับยั้งอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้คนตระหนักว่า พฤติกรรมที่ดุนั้นคุ้มค่าต่อการกระทำ และพฤติกรรมชั่วนั้นจะได้รับการลงโทษในแบบที่โหดร้ายที่สุด ทำให้ผู้คนได้เห็นภาพตัวอย่าง เลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีและเกรงกลัวที่จะทำชั่ว ส่งผลให้สังคมปลอดภัยขึ้นและพลเรือนที่ดีย่อมได้รับประโยชน์

4) Efficacy ข้อโต้แย้งสุดท้ายสำหรับโทษประหารชีวิต เบนแธมมองว่าโทษประหารชีวิตมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอาชญากรที่ตายด้วยน้ำมือของเพศฆาตจะไม่สามารถกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก อันจะทำให้สังคมปลอดภัยขึ้น

ข้อต่อต้าน ได้แก่

1) Unprofitability เบนแธมมองว่า การลงโทษด้วยการประหารชีวิตไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ และการที่นักโทษที่ได้รับการลงโทษจะสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้ คือการที่นักโทษนั้นสามารถสร้าง good work ในระหว่างที่ได้รับการลงโทษหรือภายหลังจากนั้นเกิดแนวคิดของการลงโทษโดยการคุมขังในคุกและการใช้แรงงานอย่างหนัก แล้วจึงมีการปล่อยตัวนักโทษ เพื่อให้ นักโทษได้เปลี่ยนแปลงตัวเองและทำประโยชน์ให้แก่สังคม

2) Frugality การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่สิ้นเปลืองกว่าการลงโทษประเภทอื่น ๆ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบกับการลงโทษด้วยการปรับ การปรับคนรวยด้วยเงิน 10,000 ดอลลาร์ สามารถสร้างประโยชน์ให้คนยากไร้ได้ 100 คน

3) Variability เบนแธมมองว่า โทษประหารชีวิตอาจประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวโดยสิ้นเชิง แต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น เบนแธมยังมองอีกว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นความสำเร็จชั้นเลิศที่โทษประหารชีวิตยังขาดมากกว่าบทลงโทษอื่นใด

4) Irremissibility ไม่มีทางแก้ไขข้อผิดพลาดในการตัดสินโทษประหารได้ รวมถึงไม่มีทางเยียวยาผู้บริสุทธิ์ในกรณีที่ตัดสินโทษผิดพลาดได้ด้วย เพราะชีวิตไม่มีวันย้อนกลับหลังความตายและไม่สามารถทดแทนด้วยสิ่งอื่น ต่างจากโทษจำคุกที่สามารถส่งเสียได้ทันทีหากทราบว่าผู้บริสุทธิ์เป็นแพะรับบาป และอาจเยียวยาผู้บริสุทธิ์ได้ภายหลังที่ออกจากคุก

3.4.2) Jeremy Bentham to his fellow citizens of France (ค.ศ. 1831)

ในงานเขียน ‘Jeremy Bentham to his fellow citizens of France (ค.ศ. 1831)’ เบนแธมกล่าวถึงข้อต่อต้านโทษประหารชีวิตอีก 4 ข้อจากงานเขียนในปีค.ศ. 1775 หรือที่ในงานเขียนนี้ เบนแธมเรียกว่า 4 bad properties of the death penalty¹⁴ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) Irremissibility เบนแธมได้ให้ความเห็นไว้ไม่ต่างกับงานเขียนในปีค.ศ. 1775 มากนัก

2) Inefficiency/Popularity เบนแธมเชื่อว่าโทษประหารชีวิตขาดความมีประสิทธิภาพในทุกแง่มุมเนื่องจากแรงต่อต้านจากสังคมเพิ่มขึ้น ทั้งจากตัวผู้ถูกลงโทษ พยาน ศาล ลูกขุน และด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้โทษประหารชีวิตได้รับความนิยมลดลงด้วย

3) Tendency to produce Crimes เบนแธมได้กล่าวว่า การลงโทษประหารชีวิตนั้นสามารถเป็นแหล่งที่มาของพยานหลักฐานซึ่งอาจเกิดการใส่ความหรือสร้างหลักฐานเท็จเพื่อให้บุคคลหนึ่งถูกโทษประหารได้

4) Enhancing the evil effects of undue Pardon เบนแธมมีความกังวลว่า โทษประหารชีวิตอาจเพิ่มการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตในทางข้อเท็จจริง เนื่องจากเมื่อมีการลงโทษก็อาจมีการให้อภัยโทษอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตามกฎหมาย ซึ่งในมุมมองของเบนแธม การให้อภัยโทษเป็นการกระทำที่เข้าข่าย God-like attribute ที่ไม่ควรมิอยู่ในสังคมที่ปกครองด้วยประมวลกฎหมายอาญาตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม

จากการศึกษางานเขียนของเบนแธมผ่านบทวิเคราะห์ของฮิวโก อัดัม เบดา เบนแธมได้กล่าวถึงทั้งการสนับสนุนและการต่อต้านโทษโทษประหารชีวิต แม้ว่าการทบทวนวิชาการในหลายแห่งมักกล่าวว่า แนวคิดของเบนแธมไม่เห็นด้วยกับ

¹⁴ Hugo Adam Bedau, “Bentham's Utilitarian Critique of the Death Penalty,” *Journal of Criminal Law and Criminology* 74 (1983): 1055-1060,

โทษประหารชีวิต เนื่องจากให้น้ำหนักกับข้อต่อต้านของโทษประหารชีวิตที่เบนแรมกล่าวในภายหลังมากกว่า อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้เขียนมีอาจอนมานได้ว่าเบนแรมเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต แต่เห็นว่าควรนำข้อเสียหรือปัจจัยในการต่อต้านโทษประหารชีวิตที่เบนแรมได้ให้ความเห็นไว้มาวิเคราะห์และหาทางแก้ไขเพื่อควบคุมให้การบังคับใช้โทษประหารชีวิตมีประสิทธิภาพอันจะกล่าวต่อไป

งานเขียนของเบนแรมได้พูดถึงข้อเสียของโทษประหาร 4 ข้อ โดยข้อเสียที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนทั้งปีค.ศ. 1775 และปีค.ศ. 1831 เบนแรมได้ให้ความสำคัญมากที่สุดคือ Irremissibility ซึ่งได้พูดถึงเกี่ยวกับปัญหาในกรณีที่น่าจะตัดสินประหารชีวิตผิดพลาดและได้คร่ำครวญถึงผู้บริสุทธิ์ โดยไม่มีอะไรเยียวยาความตายของผู้บริสุทธิ์ได้ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น

4. แนวคิดของคานท์และเบนแรมที่นำมาสนับสนุนการบังคับใช้โทษประหารชีวิต

จากแนวความคิดของคานท์การลงโทษนั้นควรมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนที่รัฐใช้เป็นนโยบายในการจัดการความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยมีกฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการควบคุมอาชญากรรม เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น ก็จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยเหตุเพราะเขาสมควรที่จะได้รับการลงโทษเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมาย คานท์เห็นด้วยอย่างยิ่งสำหรับการลงโทษประหารชีวิตคดีฆาตกรรม โดยเห็นว่าผู้กระทำความผิดอาญาสมควรได้รับโทษหนักเบาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงโทษต้องมีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด ดังนั้นคานท์จึงไม่เห็นด้วยที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับคดีฆาตกรรม

เบนแรมมองว่าควรมีโทษประหารชีวิตด้วยเหตุผล 4 ประการซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยว่าโทษประหารชีวิตทำหน้าที่เป็นตัวอย่างและตัวยับยั้งที่มีประสิทธิภาพให้ผู้คนตระหนักว่าการกระทำที่ไม่ดีสมควรถูกลงโทษและไม่ควรปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์ที่เบนแรมได้พูดถึงการกำหนดบทลงโทษให้ได้สัดส่วน กฎหมายต้องกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมได้สัดส่วนกับอาชญากรรมและวิธีการลงโทษนั้นต้องไม่ร้ายแรงเกินความจำเป็น ดังนั้นหากมีโทษประหารชีวิตต่อไปสำหรับความผิดทางอาญาที่มีความร้ายแรงก็จะเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนในการตรากฎหมายของเบนแรม อีกทั้งยังเป็นการยับยั้งป้องกันการกระทำผิดได้จริงและสร้างความมั่นคงของรัฐให้เกิดขึ้นได้ตามหลักอรรถประโยชน์

5. แนวทางการควบคุมโทษประหารชีวิต

จากการที่ได้ศึกษาแนวคิดของคานท์และเบนแรมที่สามารถนำมาสนับสนุนการมีโทษประหารชีวิตได้แล่นั้น ในประเด็นที่สอง เป็นการศึกษาว่า หากควรมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตต่อไปโทษต้องอยู่ภายใต้แนวทางการควบคุมอย่างไร โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองแนวทาง ได้แก่ แนวทางที่หนึ่ง หลักความได้สัดส่วนตามแนวคิดของคานท์และเบนแรม และแนวทางที่สอง หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ

5.1 แนวทางในการพัฒนากฎหมายไทยเรื่องโทษประหารชีวิตโดยใช้หลักความได้สัดส่วนตามแนวคิดของคานท์และเบนแรม

จากที่ได้วิเคราะห์ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนและจริยศาสตร์เชิงกรณีธรรมตามแนวคิดของคานท์และทฤษฎีอรรถประโยชน์ของเบนแรม พบว่า ทฤษฎีของนักปรัชญาทั้งสองท่านเห็นด้วยกับการใช้หลักความได้สัดส่วนในการกำหนดโทษ กล่าวคือ คานท์มองว่าโทษต้องเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด และเบนแรม มองว่า ต้องไม่ร้ายแรง

เกินความจำเป็น ดังนั้นผู้เขียนจึงมีข้อเสนอว่า กฎหมายไทยควรนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้ในการกำหนดโทษประหารชีวิตให้มากขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติควรกำหนดโทษประหารชีวิตให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดทางอาญาที่อาชญากรกระทำลงไป

ตัวอย่างของการจำกัดการใช้โทษประหารชีวิตในไทย เช่น ก่อนที่จะมีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด มีการใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งได้กำหนดโทษประหารชีวิตไว้ในมาตรา 65 สำหรับความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 เพื่อจำหน่าย¹⁵ ส่งผลให้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าโทษประหารชีวิตในความผิดฐานดังกล่าวเป็นโทษที่หนักเกินไปและไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด จนต่อมาในปัจจุบัน มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งประมวลกฎหมายยาเสพติดนี้ได้ตัดโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 เพื่อจำหน่ายทิ้งไป คงเหลือไว้เพียงโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 20 ปี และโทษปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ถึง 2,000,000 บาท สำหรับความผิดฐานดังกล่าวเท่านั้น¹⁶

ในปัจจุบัน ยังมีความผิดอาญาบางฐานที่มีโทษถึงประหารชีวิต แต่โทษประหารชีวิตดังกล่าวจะไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดนั้น ๆ เช่น ความผิดฐานเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมเรียกรับหรือรับสินบน ตามมาตรา 201¹⁷ และ มาตรา 202¹⁸ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีโทษถึงประหารชีวิต แต่จะเห็นได้ว่า ความผิดดังกล่าวไม่ได้เป็นความผิดที่กระทำต่อชีวิตร่างกายของผู้อื่นที่จะต้องชดใช้ด้วยชีวิตตามหลักการลงโทษของคานท์แต่อย่างใด โทษประหารชีวิตจึงไม่ได้สัดส่วนกับความผิดดังกล่าว ดังนั้น เพื่อควบคุมให้การใช้โทษประหารชีวิตได้สัดส่วนกับความผิดต่าง ๆ ฝ่ายนิติบัญญัติควรคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนให้มาก ควรกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ อาจพิจารณาไม่กำหนดโทษประหารชีวิตในการกระทำผิดที่ไม่ได้มีผลต่อชีวิตร่างกายของผู้อื่น การทำเช่นนี้จะส่งผลดีกว่าการกำหนดโทษที่ร้ายแรง เช่น โทษประหารชีวิต เอาไว้ แต่ไม่ถูกนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดจริง ๆ

¹⁵ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 65 ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

¹⁶ ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145 ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 90 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทหรือจำคุกตลอดชีวิต ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ (1) การกระทำการเพื่อการค้า ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท

¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 201 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 202 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต

5.2 หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ

จากข้อเสียที่เบนแรมได้กล่าวในงานเขียนเรื่องการตัดสินโทษประหารชีวิตผิดคน ผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อเสียดังกล่าวที่เบนแรมไม่ได้มีเจตนาจะสื่อว่าต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตถึงจะแก้ไขปัญหาตัดสินโทษประหารชีวิตคนผิดได้ ทางแก้ปัญหาในเรื่องตัดสินโทษผิดคนนั้นต้องแก้ไขที่กระบวนการยุติธรรม คือ กระบวนพิจารณาคดีทางอาญานั้นต้องเป็นไปตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักการที่เป็นไปตามสิทธิตามธรรมชาติซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจถูกยกเลิกหรือขัดขวางได้จากรัฐตามแนวคิดของจอห์น ล็อก (John Locke) สิทธิตามธรรมชาติดังกล่าวมีที่มาจากกฎหมายธรรมชาติ หลักดังกล่าวยังมีปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ข้อ 11¹⁹ ที่กล่าวว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี”

ในประเทศไทยหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นั้นเป็นหลักที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคสอง ที่รับรองหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ว่าเป็นหนึ่งในสิทธิของประชาชนไทย ดังถ้อยคำต่อไปนี้ “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ในกระบวนการพิจารณาทางอาญา พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลต้องยึดหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตลอดกระบวนการพิจารณาโดยเฉพาะสำหรับคดีความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษประหารชีวิตที่ต้องปฏิบัติตามหลักนี้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ได้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ ไม่เป็นการตัดสินโทษผิดคนซึ่งจะส่งผลเสียต่อบุคคลนั้นภายหลังอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อีกทั้งหากยึดหลักตามนี้ไม่เพียงแต่จะแก้ปัญหาประหารชีวิตผิดคน แต่ยังสามารถแก้ไขเรื่องการตัดสินโทษต่าง ๆ ผิดคนได้อีกด้วย

6. บทสรุป

จากบทวิเคราะห์ข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรให้มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตต่อไปตามแนวคิดของคานท์ที่ว่า การลงโทษควรเป็นไปเพื่อทดแทนการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงและตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมของเบนแรมที่มุ่งเน้นประโยชน์สุขของคนหมู่มาก แต่ทั้งนี้การบังคับใช้เช่นว่าก็ควรอยู่ภายใต้แนวทางการควบคุมสองแนวทาง ได้แก่ แนวทางที่หนึ่ง ควบคุมการใช้โทษประหารชีวิตให้ได้สัดส่วนกับความผิดต่าง ๆ ตามหลักความได้สัดส่วนของคานท์ และเบนแรม แนวคิดที่สอง เจ้าหน้าที่รัฐต้องยึดหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ในกระบวนการยุติธรรมตามสำนักกฎหมายธรรมชาติ เพื่อให้โทษประหารชีวิตมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

¹⁹ UDHR Article 11 Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence.

บรรณานุกรม

- ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา*. สถาบันพระปกเกล้า.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2564). *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*. สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย.
- สหณ รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 (2564, 8 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 ตอน 73. หน้า 11.
- ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (2499, 13 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 73 ตอน 75. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (2522, 22 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 96 ตอน 63 . หน้า 40.
- Bentham, J. (1931). *The Theory of Legislation*. Oceana Publications.
- Morris, H. (1961). *Freedom and Responsibility*. Stanford University Press.
- Ezorsky, G. (1972). *Philosophical Perspective on Punishment*. State University of New York Press.
- Kant, I. (1985). *The Metaphysical Elements of Justice*. Macmillan.
- Kant, I. (1887). *Philosophy of Law*. T. & T. Clark.
- Reiss, H. (1970). *Kant: Political Writings*. Cambridge University.
- Bedau, H. (1983). Bentham's Utilitarian Critique of the Death Penalty. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 74, 1055-1060.
<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6388&context=jclc>

Colb, S. (2020, July 27). *Narrow Debate About The Death Penalty*. Verdict Comments.
<https://verdict.justia.com/2020/07/27/narrow-debate-about-the-death-penalty>